

**Podpora sociální práce
na obcích v rámci
projektu Posilujeme
sociální práci na
obcích v území MAS
Frýdlantsko-Beskydy**

Případová studie 1

Spolufinancováno
Evropskou unií

Případová studie 1: Posilujeme sociální práci na obcích v území MAS Frýdlantsko-Beskydy

Abstrakt

Případová studie se zaměřuje na aktivitu *posílení výkonu sociální práce na obcích místní akční skupiny (MAS) Frýdlantsko-Beskydy*. Projekt i vybraná aktivita reagují na problém ohrožení sociálním vyloučením a sociální izolací. Území MAS je tvořeno obcemi venkovského typu v odlehlých částech regionu, což ztěžuje dostupnost sociálních služeb. Projekt umožnil větší informovanost a aktivizaci místních obcí a díky nově vzniklé pracovní pozici terénní sociální pracovnice umožnil adresovat nedostatky

v dostupnosti sociálních služeb. V rámci spolupráce místních obcí je nyní realizováno komunitní plánování, které díky znalosti MAS umožňuje řešit potřeby i menších odlehlých obcí.

Předmět případové studie

Hlavní vizí projektu bylo podpořit neformální pečující, sociálně vyloučené a sociálním vyloučením ohrožené osoby v jejich přirozeném sociálním prostředí. Vybraná aktivita cílí na **zvýšení informovanosti a lepší koordinaci a síťování místních obcí, sociálního odboru ORP a poskytovatelů sociálních služeb skrze terénní sociální práci**. Prostřednictvím posílení sociální práce a spolupráce místních aktérů tak má dojít ke stabilizaci cílové skupiny.

MAS Frýdlantsko-Beskydy a její partneri

Projekt realizuje **MAS Frýdlantsko-Beskydy**, která se nachází v Moravskoslezském kraji a pokrývá 13 obcí. Partnerem s finančním příspěvkem v projektu je v rámci klíčové aktivity 1 organizace Andělé Stromu života p.s. V rámci aktivity vybrané pro *Případovou studii 1* je klíčová spolupráce s **obecními úřady na území MAS a s odborem sociálních věcí obce s rozšířenou působností (ORP) Frýdlant nad Ostravicí**.

Příklad dobré praxe – vydefinování potřeb v regionu

Potřebnost této intervence vzešla z **vlastního terénního šetření**, které MAS zorganizovala v průběhu ledna 2022. Potřeby byly monitorovány ještě před přípravou projektu, což umožnilo reflektovat konkrétní zjištění a vhodně zacílit zaměření projektu. Do šetření byli zapojeni zástupci obcí, poskytovatelů sociálních služeb i veřejnosti. Společné vydefinování potřeb je ukázkou využití principu LEADER v praxi, kdy se podněty získávají zdola nahoru se zapojením lokálních aktérů.

Cílovou skupinu klíčové aktivity projektu zaměřené na sociální práci tvoří **osoby ohrožené sociálním vyloučením nebo osoby sociálně vyloučené**. Díky terénní sociální pracovnici se cílové skupině dostalo

přímé pomoci, a tím se v některých případech zlepšila jejich situace. Došlo ke zvýšení informovanosti a důvěry cílové skupiny. Také se povedlo zprostředkovat relevantní sociální služby díky síťování v území, což přispělo k jejich efektivnějšímu využívání a napojení na potřebné osoby z cílové skupiny. Přínosy pro cílovou skupinu shrnuje také schéma níže.

		
Zlepšení životní situace cílové skupiny díky individuální podpoře poskytované sociální pracovníci.	Zvýšení informovanosti a důvěry ze strany cílové skupiny.	Efektivnější využívání dostupných sociálních služeb díky zprostředkování relevantních sociálních služeb sociální pracovníci.

PŘIDANÁ HODNOTA CLLD

- **Identifikace hlavních potřeb na základě přístupu zdola nahoru** a nastartování komunitního plánování na úrovni menších obcí. Tento přístup umožnil pokrýt potřeby

malých obcí v sociální oblasti, které by v komunitním plánování ORP byly zohledněny spíše okrajově.

Myslím, že právě MAS nám hodně pomáhá s jedničkovými obcemi. Mají lépe navázané vztahy se starosty menších obcí. Podařilo se nám i díky komunitnímu plánování zapojit menší obce do rozvoje sociálních služeb.“

- Zaměstnankyně ORP

- **Aktivizace a propojení aktérů z různých sektorů**, včetně podnikatelů, zástupců obcí a škol, či spolků. Konkrétním výsledkem propojení aktérů je pořádání akcí pro veřejnost, podpora lokálních značek a zlepšení komunikace v rámci zajišťování sociálních služeb v území. Výhodou MAS je také znalost místních aktérů a jejich potřeb.
- **Podpora rozvoje místní komunity a sociálního kapitálu** skrze akce a motivační programy pro veřejnost, kdy komunitní lídři a lidé, kteří mohou v komunitě uplatnit svůj talent, znalost či dovednost dostanou příležitost a zároveň se tvoří vazby v komunitě.

- Důležitým faktorem úspěchu realizovaného projektu je **znalost prostředí a potřeb** území, či **dobré nastavení komunikace a spolupráce** místních aktérů.
- Důležitá je také **zkušenost a proaktivita sociální pracovníce MAS**, kdy se jedná o novou pozici v organizaci. Osoba pracovníce hraje významnou roli pro zástupce obcí i cílové skupiny.
- × Naopak jako problematické se dle zástupců týmu MAS zpočátku ukázalo **nedostatečně konkrétní vydefinování role a činností sociálního pracovníka MAS nad rámec zákona 108 o soc. službách**. MAS neprovozuje registrovanou sociální službu, proto je důležité řádně nastavit a ukotvit pracovní pozici. V rámci tohoto projektu se podařilo zajistit pracovníci s předchozí zkušeností v oboru a se znalostí místního kontextu. Důležité je také komunikovat pozici vůči NNO a dalším aktérům, kteří mohou vzniklou pozici vnímat jako konkurenci a naopak ukázat, jaké jsou přínosy a komplementarity pomoci ve prospěch klientů/cílových skupin.

ZKUŠENOST Z REALIZACE

Abstract

The case study focuses on the activity of *strengthening the performance of social work in the municipalities of the local action group (LAG) Frýdlantsko-Beskydy*. The project and its selected activity address the issues of social exclusion and social isolation. The LAG territory is made up of rural villages in remote parts of the region, which makes access to social services challenging. The project has increased awareness and activated local municipalities and, thanks to the newly created position of a field social worker, made it possible to address deficiencies in the availability of social services. As a result, community planning is now being implemented as part of the cooperation of local municipalities, allowing for better responses to the needs of smaller remote municipalities thanks to the knowledge of the LAG.

Case Study Subject

The main vision of the project was to support informal carers, socially excluded people and people at risk of social exclusion in their natural social environment. The selected activity aims to **increase awareness, coordination and networking of local municipalities, the Municipality with Extended Power (MEP) Department of Social Affairs and social service providers through field social work**. Strengthening social work and cooperation of local actors should lead to the stabilization of the target group.

LAG Frýdlantsko-Beskydy and its partners

The project is being implemented by **LAG Frýdlantsko-Beskydy**, located in the Moravian-Silesian Region and covering 13 municipalities. The organization *Andělé Stromu života p.s.* is a partner with a financial contribution within the framework of Key Activity 1. Cooperation with **municipal authorities in the LAG territory and with the Department of Social Affairs of the Frýdlant nad Ostravicí MEP** is crucial for the activity selected for *Case Study 1*.

Example of good practice – defining needs in the region

The need for this intervention arose from a **field survey, organized by the LAG** in January 2022. The needs had been monitored before the project was prepared, which made it possible to reflect specific findings and set an appropriate focus of the project. Representatives of municipalities, social service providers and the public were involved in the survey. The joint definition of needs is an example of the use of the LEADER principle in practice, where incentives are obtained from the bottom up with the involvement of local actors.

The target group of the project's key activity focused on social work consists **of people at risk of social exclusion or socially excluded people**. Thanks to the field social worker, the target group received direct help, which in some cases improved their situation. There was an increase in awareness and trust of the target group. It was also possible to arrange relevant social services thanks to networking in the area, which

contributed to their more efficient use and connection to people in need from the target group. The benefits for the target group are also summarized in the diagram below.

THE ADDED VALUE OF CLLD

- **Identification of the main needs based on a bottom-up approach** and launching community planning at the level of smaller municipalities. This approach made it possible to cover the needs of small municipalities in the social area, which would otherwise be considered rather marginally in the MEP community planning.

"I think that it is the LAG that helps us a lot with first-level municipalities. They have better established relationships with the mayors of smaller municipalities. Thanks to community planning, we have also managed to involve smaller municipalities in the development of social services."

- MEP Employee

- **Activation and interconnection of actors from various sectors**, including entrepreneurs, representatives of municipalities and schools, or associations. The specific result of the interconnection is organization of public events, the support of local brands and the improvement of communication within the provision of social services in the area. The LAG also has the advantage of knowing local actors and their needs.
- Support for the development of the local community and social capital through actions and motivational programs for the public, where community leaders and individuals who can apply their talent, knowledge, or skills in the community are given opportunities, while also creating connections within the community.

- Important factors in the success of the implemented project are knowledge of the **environment and the needs of the** area, or **good communication and cooperation between** local actors.
- The experience and proactivity of the LAG social worker **is also important**, when it is a new position in the organization. The worker plays an important role for representatives of municipalities and target groups.
- x On the contrary, representatives of the MAS team initially found the insufficiently specific definition of the role and activities of the MAS social worker beyond the framework of Act 108 on social services to be problematic. MAS does not operate a registered social service, so it is important to properly establish and anchor the job position. Within this project, it was possible to secure a worker with previous experience in the field and knowledge of the local context. It is also important to communicate the position to NGOs and other stakeholders who may perceive the newly created position as competition, and conversely, to demonstrate the benefits and complementarities of assistance for the benefit of clients/target groups.

Úvod – předmět případové studie

Aktivitou, na kterou se tato případová studie zaměřuje, je **posílení výkonu sociální práce na obcích Místní akční skupiny (MAS) Frýdlantsko-Beskydy**, tedy klíčová aktivita 2 (KA2) projektu *Posilujeme sociální práci na obcích v území MAS Frýdlantsko-Beskydy*. Záměrem této aktivity je podpořit cílovou skupinu (CS) v jejím přirozeném sociálním prostředí, nasměrovat ji na registrované poskytovatele sociálních služeb, a tím stabilizovat zázemí členů této CS. Formou terénních aktivit má dojít k pomoci CS, zvýšení informovanosti a lepšímu síťování na poskytovatele sociálních služeb v území. V rámci celého projektu je tato aktivita úzce provázána s dalšími aktivitami, jelikož se také podílí na podpoře spolupráce obcí v území (KA3) a podpoře neformálních pečujících (KA1).

Aktivita reaguje na **problém ohrožení sociálním vyloučením a sociální izolací**. Území MAS je tvořeno obcemi venkovského typu, které leží v horské oblasti. Odlehlé bydlení ztěžuje dostupnost sociálních služeb, protože se mnoho domů nachází na samotách či polosamotách. Problémem pro dostupnost sociálních služeb je také to, že většinu území MAS tvoří obce prvního a druhého typu, až na výjimku obce s rozšířenou působností (ORP) Frýdlant nad Ostravicí. Tyto obce nemají žádné vlastní prostředky pro výkon sociální práce, kapacity ORP a poskytovatelů v místě jsou pro pokrytí potřeb nedostačující. Poskytování terénních služeb je ztížené velkými vzdálenostmi a nedostupností terénu

Potřebnost této intervence vzešla z vlastního terénního šetření, které MAS zorganizovala v průběhu ledna 2022. V rámci šetření byla sbírána data od poskytovatelů sociálních služeb, odboru sociálních věcí ORP, zástupců obcí v území MAS a také občanů, kteří zde žijí. Šetření došlo k závěru, že je v území MAS potřeba posílit oblast sociálních služeb.

“*„Začali jsme tím, že jsme se bavili uvnitř MAS, ale věděli jsme, že to musíme něčím podložit. Udělali jsme předtím šetření. Ještě než jsme se rozhodli o těch aktivitách, tak jsme si šetřili potřebnost v území. Obježděli jsme starosty, zašli jsme na odbor, prvotní komunikaci jsme s aktéry navázali předtím, než se ten projekt napsal. Věděli, do čeho chceme jít, že to připravujeme, komunikovali jsme to v území a na základě toho jsme se rozhodovali.“*

– Zaměstnankyně MAS

CS projektu tvoří **osoby ohrožené sociálním vyloučením nebo osoby sociálně vyloučené**. CS je nesourodá, spojuje ji nepříznivá životní situace způsobená například problémem v oblasti fyzického nebo duševního zdraví i péčí o blízkou osobu, se kterou se může pojít osamělost a izolovanost. Dále do této skupiny spadají lidé, kterým v lepším začlenění do společnosti brání nějaká překážka, například osoby postproduktivního věku (65+), lidé s postižením nebo dlouhodobě nezaměstnané osoby. Vzhledem k nesourodosti této skupiny nelze určit její přesnou velikost. Dle projektové dokumentace Odbor sociálních věcí ORP Frýdlant nad Ostravicí v roce 2021 obsloužil 391 osob, z toho bylo nejvíce osob se zdravotním postižením, a to více než 250.

Intervence pomáhá lidem, kteří se ocitli v problematice nebo nepříznivé situaci, ve které by potřebovali pomoci, ale nejsou si jistí ohledně svých možností, práv a nároků v oblasti sociálních služeb.

“*„Cílovou skupinu nejde úplně přesně určit, někdy to jsou senioři, pečující osoby. Často je spolupráce krátkodobější povahy, jde o to spíše se zorientovat v tom problému a zjistit, jaké mám možnosti. Měli jsme i problémové rodiny, pomáhali jsme jim navazovat kontakty.“*

– Zaměstnankyně MAS

CS spojuje region a typ obce, ve které žijí, a tudíž i nedostupnost sociálních služeb nebo větší vzdálenost k dostupným službám. Zároveň mohou mít někteří členové CS obavy spojené s nedůvěrou v instituce a

strachem svěřit se někomu cizímu. V regionu je **špatná informovanost** o poskytovaných službách a možnostech pomoci.

“*„Ti lidé přijdou prvně za námi, protože to tu mají nejbliž. I my jsme někdy bezradní, protože jak se to mění, je to jednou Úřad práce, jednou Odbor sociální práce. My nemáme přehled, telefonujeme od čerta k ďáblu, chybí nám informovanost, co je reálné požadovat. Lidé jsou bezradní, musí jezdit dolů, trvá to, není všude dobrý internet a signál. Jedou něco zařídit, pak jim řeknou, že nemají všechny papíry. Je to komplikovanější, než jet tramvají 2 zastávky, tady to máte výlet na celý den.“*

– Vedení obce

Mezi hlavní cíle intervence patří stabilizovat CS pomocí posílení sociální práce a spolupráce malých obcí při jejich výkonu. Vzhledem k problematice nedostupnosti sociálních služeb je cílem podpořit spolupráci a koordinaci mezi obcemi, poskytovateli sociálních služeb a také odborem sociálních věcí v ORP. V rámci aktivity je také přímo podpořena CS v jejím přirozeném sociálním prostředí. Díky této intervenci by CS měla být schopna pružněji reagovat na své problémy.

V rámci této aktivity **vznikla pracovní pozice terénní sociální pracovnice**, která podporuje CS v domácnostech. Pracovnice klientům pomáhá lépe se zorientovat v jejich situaci, zmapovat ji, a poté pomoci s nasměrováním a síťováním na registrované poskytovatele sociálních služeb. Terénní sociální pracovnice působí jako spojující prvek a je prostředníkem mezi klienty a poskytovateli. Touto činností pracovnice pomáhá klientům v jejich přirozeném prostředí, což má vzhledem k povaze regionu MAS specifický význam. Špatně dostupné řešení problémů se díky podpoře terénní sociální pracovnice stávají přístupnější – fyzicky, díky návštěvě pracovnice v domácnostech, i mentálně – jelikož je pracovnice schopna pomoci klientům, podpořit je a propojit s vhodnou sociální službou.

“*„Nejsem restrikce, jsem čistě pomoc. Je to zadarmo a těm lidem pomůžete. S čím se akorát setkávám, je vydefinovat to těm lidem – nejsem pečovatelská služba, nemůžu vám toho člověka (o kterého pečujete) domů přijít umýt, ale pomůžu vám najít toho, kdo vám ho umyje.“*

– Terénní sociální pracovnice

Terénní sociální pracovnice se také účastnila akcí pro CS v některých z obcí na území MAS. Patří mezi ně osvětové akce, například ve spolupráci s klubem seniorů, kde vysvětluje svou pozici a možnost pomoci. Svoji koordinační roli zdůrazňuje sociální pracovnice také při práci s CS, aby klienti lépe pochopili její kompetence a možnou formu pomoci.

Aktivity projektu probíhají nejen směrem k CS, ale dochází i k **setkávání se zástupci obcí a komunitnímu plánování služeb**. Terénní sociální pracovnice spolupracuje se starosty, komunikuje s nimi a aktivně řeší problémy, které nastanou v jejich obcích. Důraz je kladen na osobu terénní sociální pracovnice a její propojenost s vedením jednotlivých obcí. Když se občané obrátí na obecní úřad či starosty s nějakým problémem, kontaktují starostové právě sociální pracovníci projektu. Tak pak flexibilně reaguje, buďto telefonicky anebo přímo dorazí na místo.

“*„Terénní sociální pracovnice je zkušená, ti lidé z ní mají pocit bezpečí a jistoty, že jim pomůže, takže se na ni obracejí. K nám si třeba přijdou jen pro ten kontakt. Nám to tady hodně ulehčuje práci, ne že bychom nechtěli pomoci, ale naše pomoc by nebyla tak účinná.“*

– Vedení obce

Osobnost terénní sociální pracovnice byla na počátku projektu představena v místním tisku, obecních zpravodajích i formou letáků. Touto formou se obyvatelé a zástupci CS seznámili s nově vzniklou možností pomoci a konkrétní osobou, která za ní stojí, aby si lépe mohli představit, jak by jim mohla pomoci. Na začátku projektu proběhlo také navázání kontaktů se starosty a vzájemné seznámení.

„Když jsme začali, tak jsme objeli každou obec, představila jsem se, dali jsme jim letáky a konkrétně jsme mluvili o tom, s čím jim můžu pomoci. Dala jsem jim konkrétní příklad na spolupráci, třeba mám vysoké zálohy na energii plyn, tak vám můžeme vyřídít příspěvek na bydlení. Říkala jsem konkrétní věci a taky aby oni znali mě, aby starostové věděli, koho oni doporučují.“

- Terénní sociální pracovnice

Pomoc terénní sociální pracovnice jsou k dispozici po celou dobu projektu, aktivita je realizována mezi 1.1.2023 a 31.12.2025. Podporu mohou využívat obyvatelé všech 13 obcí na území MAS Frýdlantsko-Beskydy. Náklady na tuto aktivitu tvoří přímé osobní náklady na mzdy terénních sociálních pracovníků, dohromady 1.589.544 Kč na jednu osobu v rámci hlavního pracovního poměru s úvazkem 1,0 a 241.200 Kč na jednu osobu na dohodu o provedení práce. Součástí nákladů je dále také 40% paušál na nepřímé náklady, jako je administrativní a materiální zabezpečení.¹

¹ Zdroj: Dokumentace projektu

² Data k roku 2019 z webových stránek MAS Frýdlantsko-Beskydy. *Území MAS Frýdlantsko-Beskydy* [online]. 2019. Dostupné z: <https://masfrydantskobeskydy.cz/o-mas-f-b/uzemi/>

také s Odborem sociálních věcí města Frýdlant nad Ostravicí, i když dle rozhovorů je tato spolupráce v omezenější míře, ve srovnání s kontaktem se starosty.

„Máme letáčky, je to ve zpravodaji, na webu, za tu dobu bylo u nás asi 10 různorodých případů, kdy skutečně pomáhala shánět služby, pomůcky domů, ale i také věci jako pomoc po úmrtí, co všechno se má stát, převedení důchodu, nájemní smlouvy, všechny ty náležitosti související s úmrtím a pozůstalostí. Přivezla ty papíry, ty lidi vzala nebo to domluvila, zkontrolovala, že mají vše, co mají mít, ať nejezdí nadesetkrát, místo nich to třeba i obvolala. Zpětná vazba od lidí je, že si té pomoci váží a oceňují ji. U nás v horách s roztroušeným bydlením na samotách a polosamotách, kdy to obyvatelstvo stárne, je to významný posun.“

- Vedení obce

Partnerem s finančním příspěvkem v projektu je v rámci KA1 organizace **Andělé Stromu života p.s.** Jedná se o mobilní hospic, který dojíždí do rodin a podporuje neformální pečující v domácí paliativní péči. Cílem spolupráce je odlehčit pečujícím osobám a psychicky je podporovat, zlepšit jejich odborné dovednosti v péči o blízkou osobu a stabilizovat jejich zázemí. Pomoc má přispět k optimalizaci paliativní domácí péče a poté usnadnit pečujícím osobám návrat do běžného života. V rámci aktivity v území vystupuje **odborný pracovník mobilního hospicu**, který poskytuje popsanou podporu. Spolupráce této organizace a MAS probíhá na přátelské bázi, nicméně projekt má několik limitů. Mezi ně se řadí naplňování předem stanovených indikátorů, které je vzhledem k povaze poskytovaných služeb složité naplnit rovnoměrně v čase.

„S MAS se daří fungovat na přátelské bázi. Trochu nešťastné je, že ty indikátory jsou úzce provázány. (...) Jsme závislí na tom, že v lokalitě budou umírající pacienti a jejich blízcí. Je složité to rozložit v čase, protože my bychom potřebovali rovnoměrné rozložení, abychom tu práci mohli dělat a vykazovat, ale to tak úplně nebývá. Je to pro nás složité.“

- Zástupce spolupracující organizace

Role MAS byla aktivní již před začátkem projektu, kdy MAS v území zorganizovala šetření o potřebách občanů. V rámci tohoto projektu se MAS daří komunikovat s obcemi nejen díky terénní sociální pracovníci, ale také formou komunitního plánování sociálních služeb (KPSS). Terénní sociální pracovníce jakožto zaměstnankyně MAS má v projektu vysoce relevantní roli, protože se zapojuje do aktivit s domácnostmi, občany, starosty i samosprávou.

MAS Frýdlantsko-Beskydy se aktivně zapojuje do fungování komunitního života a ze stran zástupců spolupracujících obcí i partnerů MAS byla potvrzena její proaktivita a přínos pro rozvoj území. To potvrzuje také iniciace šetření o potřebnosti evaluovaného projektu a naslouchání potřeb občanů a území. Velkou výhodou projektu je, že MAS měla již z dřívější zkušenost s CS a poskytovateli sociálních služeb v území. K síťování a zapojování aktérů došlo ještě dříve, v rámci tohoto projektu byla spolupráce ještě prohloubena.

„Práce s CS už tu byla předtím, kde byla MAS v roli poskytovatele dotací a jejich přerozdělování. Že bychom přímo pracovali tak, jako teď, tak to ne. (...) Hlavní cíl, je to zároveň i ta provazba, protože jsme věděli, že je podstatné pracovat s CS. Z toho důvodu vznikla terénní činnost podpořená z obcí, protože někdo takový chybí a není, na koho se rychle obrátit. To šlo ruku v ruce, odbor uvedl jako důvod nedostatek terénních pracovníků v území. Je tu více úředníků, takže to šlo z více směrů obce, sociální odbor, a všechno to zakliklo do toho hlavního cíle MPSV. Protože to podstatné je pracovat s CS v území. Což jsme věděli, že nějak vyloučení tady jsou. My jsme si tu CS analyzovali, takže to jsme věděli.“

- Zástupce spolupracující organizace

Naplňování principů LEADER, CLLD a přidaná hodnota CLLD

Přínosem Místních akčních skupin je schopnost oslovovat a propojovat lokální aktéry. To se ukázalo také v případě MAS Frýdlantsko-Beskydy, kde se daří podporovat spolupráci na základě principu komunitně vedeného místního rozvoje (CLLD) a propojení opatření v oblasti hospodářského rozvoje venkova (LEADER). Konkrétní příklady využití těchto principů jsou následující:

- **Identifikace hlavních potřeb na základě přístupu zdola nahoru**, kdy došlo k rozsáhlému šetření potřeb v jednotlivých obcích i v rámci sociálního odboru ORP. Zároveň se podařilo **nastartovat komunitní plánování**, které umožnilo vydefinovat mezery v sociální oblasti, včetně nastavení systému sociálních služeb na území MAS. Komunitní plánování má většinou na starost konkrétní ORP, což ovšem ne vždy umožňuje pokrývat také potřeby menších obcí. V případě MAS Frýdlantsko-Beskydy vychází komunitní plánování z dobrých vztahů mezi obcemi a MAS.

„V rámci komunitního plánu myslíme i na malé obce a myslíme na potřeby jejich občanů, za což jsou i starostové rádi. ORP by ty obce asi nezahrnulo.“

- Zaměstnankyně MAS

- **Aktivizace a propojení aktérů z různých sektorů**, včetně podnikatelů, zástupců obcí a škol, či spolků. MAS kromě klasických dotačních programů vytvořila také svůj program na podporu lokálních aktivit a snaží se podporovat mezisektorovou spolupráci skrze vlastní aktivity a akce. Konkrétně MAS cílí na následující aktéry:

- MAS realizuje MAP, který **sdrhuje zástupce v oblasti vzdělávání**. Pravidelně se scházejí pracovní skupiny pro jednotlivé oblasti rozvoje vzdělávání.
- Na podporu spolků MAS vytvořila vlastní dotační titul *V Beskydech to žije*³, který je zaměřený na **podporu místních spolků** skrze finanční příspěvek až 10 000 Kč na realizované aktivity či akce. Díky těmto akcím je podporována iniciativa místních obyvatel, kteří se podílí na rozvoji komunity.
- **V rámci spolupráce s podnikateli** je vytvářeno nové logo MAS. Dále se realizuje projekt *Podnikni to!*, který se snaží propojovat lidi z regionu a podporovat je v rozvoji či návrhu podnikatelských záměrů. V neposlední řadě MAS vyhláší dotační výzvy pro podnikatelské subjekty a podporuje místní podnikání skrze udělování značky *BESKYDY originální produkt*⁴.
- **Pro starosty** jsou realizovány například inspirativní výjezdy do jiných regionů. Zároveň dochází k pravidelnému setkávání vedení obcí např. v rámci zmíněného komunitního plánování.

„Komunikace je povinnost, orgány jsou složeny z aktérů a snažíme se tvořit i inspirativní výjezdy. Třeba za hranice našeho regionu, kde se snažíme vybrat, co by chtěli vidět, my už vybereme nějaké starosty, co mají nějaké ocenění. Nikdy to neděláme my, protože nevíme, co chtějí, my to zorganizujeme ale ty myšlenky vezmeme od nich.“

– Zaměstnankyně MAS

³ MAS Frýdlantsko-Beskydy. *V Beskydech to žije!* [online]. Dostupné z: <https://masfrydantskobeskydy.cz/programove-obdobi-2021-2027/oblasti-podpory-2021-2027/v-beskydech-to-zije/>

⁴ MAS Frýdlantsko-Beskydy. *BESKYDY – originální produkt*® [online]. Dostupné z: <https://masfrydantskobeskydy.cz/o-mas-f-b/beskydy-originální-produkt/>

→ **Podpora rozvoje místní komunity a sociálního kapitálu** skrze akce⁵ pro veřejnost. Příkladem jsou akce pro seniory, besedy pro veřejnost, edukativní přednášky, setkání pro místní aktéry či pro občany, workshopy a semináře pro žadatele.

Obecně je přidanou hodnotou projektů MAS **znalost místních aktérů a jejich potřeb**, což je výsledkem udržování dobrých vztahů. „Jsme malá MAS, máme málo členů, Pravidelná komunikace a vazby umožňují flexibilně reagovat na máme ty vztahy blízké.“

vyvstálé potřeby a aktivizovat místní aktéry. Dále MAS realizuje – Vedení MAS

osvětové aktivity a snaží se v rámci řešení místních problémů zapojit také inovativní řešení, která navrhuje vedení obcí. Přidaná hodnota MAS se projevila právě v rámci podpory sociální oblasti, kde se podařilo vydefinovat slabá místa regionu a hledat pro ně vhodná řešení ve spolupráci s jednotlivými obcemi i se sociálním odborem ORP. V návaznosti na to je přidanou hodnotou **možnost přizpůsobit aktivity MAS těmto potřebám**. Zároveň dochází nejen k podpoře jednotlivých skupin aktérů, ale i jejich propojování.

“ „Veřejná správa a podnikatelé, tak tím, že se scházíme a dělájí se výjezdy, třeba dvojdenní, je to o tom osobním setkávání. Ta lokální MAS je opravdu důležitá a hraje mnohem větší roli.“

– Vedení obce

V návaznosti po podporu komunitního života v regionu je přidanou hodnotou MAS **širší škála aktivit, které realizují nebo podporují**. Díky tomu mohou nabízet veřejnosti i cílové skupině, nejen sociální pomoc a komunitní vyžití, ale i další doprovázející aktivity. Zároveň jsou při těchto aktivitách efektivně využívány zdroje a aktivity reagují na provázané potřeby v území.

“ „Měli jsme i pro občany takovou besedu, ty holky jsou akční, zorganizovaly to, pozvali jsme občany a byla to beseda na téma, s čím může pomoci pracovníce, byla tam preventistka z PČR, která upozorňovala na podvodníky. Spojili jsme to i s tím, že holky z MAS se zapojily do zelená úsporám, i s tím jsme to propojili, že jim mohli pomoci nebo si vzít kontakty. Měli to ti lidé na jednom místě více informací. (...) Je to obráceně, kdysi jsme takové věci chtěli my, že jsme věděli, že je někde něco, tak taky chceme preventistu. Dnes je to tak, že vám ten balíček nabídnou. A je to balíček ne služeb, ale něčeho, programu, a je na vás, zda si to vezmete nebo ne. Jsme tu já a dvě kolegyně a je to úspora času, protože zajistíme propagaci, občerstvení, maximálně odvoz nebo dovoz. A jinak se nemusíme starat, to zvládneme za chvíli.“

– Vedení obce

Projekt *Posilujeme sociální práci na obcích v území MAS Frýdlantsko-Beskydy* je propojený na další aktivity MAS, včetně NZÚ Light, kde se protíná cílová skupina. Sociální pracovníce MAS rozšiřuje povědomí o možnostech této podpory, a to například v zařízení sociálních a zdravotních služeb. Zároveň osvětu připravuje MAS v rámci pořádaných akcí pro veřejnost. Do budoucna MAS předpokládá také navazující projekt/ aktivity a již nyní se připravuje na možné rozšíření aktivit (např. pro pečující osoby).

Co se týče modelů, kdy MAS přerozděluje finanční prostředky a kdy sama realizuje projekty, pozitivně je vnímána větší flexibilita vydefinování potřeb a aktivit v rámci vlastního projektu. U přerozdělování finančních prostředků je negativně vnímáno nastavení pravidel a priorit z národní úrovně, kdy MAS nemůže určovat oblasti podpory. Dle realizačního týmu MAS dává smysl podporovat při přerozdělování finančních prostředků projekty na základě vydefinovaných potřeb daného území s kontrolou dodržování podmínek přerozdělování.

⁵ MAS Frýdlantsko-Beskydy. *Akce MAS Frýdlantsko-Beskydy* [online]. [cit. 2025-06-10]. Dostupné z: <https://masfrýdlantskobeskydy.cz/akce-masfb/>

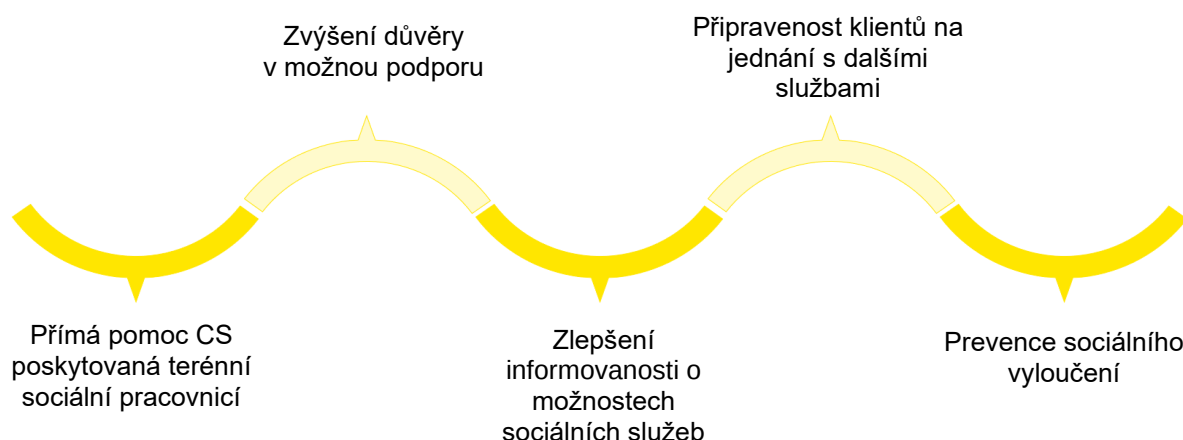
Přínosy pro cílovou skupinu

Očekávané přínosy

V době zahájení realizace projektu se očekávalo, že **projekt uspokojí potřeby identifikované šetřením v území MAS**. Mezi ně se řadí především potřeba posílení výkonu sociálních služeb v území a v přirozeném prostředí klientů. To mělo pro CS přinést stabilizaci sociálního prostředí, posílení prevence sociálního vyloučení a zlepšení informovanosti a přehledu o dostupnosti služeb v území. Zároveň projekt na počátku předpokládal, že dojde k lepšímu propojení a koordinaci CS a samospráv v území, a to díky vzniku pracovní pozice terénní sociální pracovníce.

Na základě rozhovorů s podpořenými zástupci CS se podařilo zmapovat **několik hlavních přínosů**, které jsou zobrazeny ve schématu 1. Tyto posuny u CS zaznamenala v průběhu svého působení také terénní sociální pracovníce a starostka spolupracující obce. Projekt z velké části naplnil původní očekávání a oslovení zástupci CS vyjádřili spokojenost s pozicí terénní sociální pracovníce a pomocí, kterou jim poskytuje.

Schéma 1: Dosažené posuny u podporovaných účastníků z CS

Dosažené přínosy

Mezi hlavní dosažené přínosy patří **vznik pozice terénní sociální pracovníce, která poskytuje CS přímou pomoc**. Tato pomoc před vznikem projektu nebyla v území dobře dostupná. Její zpřístupnění uspokojuje doposud nenaplněné potřeby CS v oblasti sociálního poradenství. Díky sociální pracovníci si je CS lépe vědoma svého stavu a má **jasnější představu o dostupných sociálních službách** a možnostech pomoci. Terénní sociální pracovníce nabízí široké portfolio podpory přímo v **přirozeném prostředí** klientů, tím eliminuje problémy s dojížděním a organizací. Horský charakter oblasti a velké dojezdové vzdálenosti byly před projektem zásadní překážkou pro poskytování sociálních služeb. Nasazení terénní sociální pracovníce tuto bariéru zmírnilo. Zároveň je **pomoc poskytována zdarma**, což je pro CS významnou výhodou.

„Nevěděla jsem o projektu, měla jsem těžce nemocného přítele a sháněla jsem instituci, která by mi pomohla, abych třeba mohla zajít do obchodu, k lékaři, protože mi ho neměl kdo pohlídat. Takže jsem v té sociální sféře hledala. (...) Pak mi poradili paní terénní sociální pracovníci. Tím to začalo, když jsem si s něčím nevěděla rady, tak mě nasměrovala, a spolupracujeme do dneška. Poradila mi, že bych si měla zažádat o příspěvek na bydlení, pomohla mi vyplnit formuláře, řekla mi, kam mám zajít. I po stránce osobní, že si povykládáme, je to čerstvé, že umřel, v lednu mi umřel. Veškeré ty věci, které jsou po úřadech, tak mě nasměruje, kam mám jít a co si tam mám vyřídit. Je velice milá, nemám z ní strach,

což je velice důležité. Protože když vám někdo přijde a je nepříjemný, tak máte obavy. Navíc za tu službu nemusím platit, což je pro mě velice přínosné. Kdykoli bych měla problém, tak vím, že jí můžu zavolat a ona se dostaví a přijde mi pomoci ten problém vyřešit.“

– Zástupkyně CS podpořená terénní sociální pracovníci

Se vznikem této pracovní pozice se pojí také **zvýšení důvěry CS v sociální pomoc**. O tom svědčí postupný nárůst klientů, mimo jiné podpořený neformálním šířením informací o možnostech zapojení. Zpočátku účast na aktivitách nebyla velká, postupně se ale informace šířily mezi obyvateli a nyní pomoc terénní sociální pracovníce využívají občané ze všech obcí na území MAS. Důležitou roli v tomto hrají neformální vazby v regionu a osobní doporučení.

“*„Tam na začátku byla taková nedůvěřivost těch lidí, my jsme se ale prostřednictvím starostů a jednotlivých akcí snažili proniknout. Funguje to dobře, v tuto chvíli jsou v projektu zapojeny všechny obce v MAS. (...) Nabízeli jsme jim různé možnosti, jela jsem na obecní úřad, dali jsme do zpravodaje, že tam jsem. Nikdo sice nepřišel, chvíli to trvalo, ale pak se začali klienti ozývat a teď jich tam mám několik, i na dlouhodobou spolupráci.“*

– Terénní sociální pracovníce

„Povědomí se změnilo v tom, že ji tady vidají. Hodně v tom udělala ta sociální pracovníce, která má přímý kontakt s domácnostmi. Ze začátku to bylo takové pozvolné...můžete stokrát psát do zpravodaje, ale nejlepší je, když to soused poví sousedovi, tichou poštou, to je nejvíc. A to už za tu dobu šlo.“

– Vedení obce

Díky terénní sociální pracovníci je CS **lépe informovaná** o možnostech řešení svých problémů. Sociální pracovníce také plní **koordinální a síťovací roli**, díky dobré znalosti kontextu místních sociálních služeb dokáže zajistit propojení klientů na poskytovatele. Zároveň má informace o aktuálních kapacitách, podmínkách a cenách služeb, a tyto informace také předává svým klientům. To zajišťuje celkové zlepšení nejen v informovanosti, ale i dostupnosti služeb pro klienty dle jejich aktuálních potřeb.

“*„Vím, jak ty služby fungují, znám jejich kapacity a dohazuji jim ty klienty. (...) Přijdu ke klientům a dám jim na výběr, kontakty a ceníky na všechny služby. Napíšu jim ty kontakty a řeknu jim, že mají na výběr, můžou tam zavolat oni nebo tam můžeme zavolat spolu. (...) V území je vidět obrovský posun v té spolupráci. Nestane se, že by se mi nepodařilo zajistit službu. Teď nemluví o bydlení, to je jiná oblast. Teď o těch terénních službách.“*

– Terénní sociální pracovníce

Sociální pracovníce pomáhá klientům také s **přípravou podkladů** potřebných pro komunikaci s úřady nebo žádost o dávky sociální pomoci. Tato činnost je oboustranně prospěšná, jelikož klientům ulehčí práci s přípravou materiálů a pracovníkům úřadů pomůže s lepší prostupností dobře připravených žádostí.

Terénní sociální pracovníce CS pomáhá s každodenními potřebami a zprostředkovává služby tak, aby mohli zůstat ve svém přirozeném prostředí. Činnost terénní sociální pracovníce může mít i preventivní charakter, jelikož CS zpřístupňuje sociální služby. Problémy se tak mohou podchytit ještě ve chvíli, kdy jsou řešitelné.

Nalezení vhodné sociální služby nebo vyřešení nějakého problému umožňuje zástupcům CS lépe zapojit v rámci společnosti. Pomocť může i pocit důvěry mezi pracovníci a klienty, jelikož vzájemná důvěra zjednodušuje spolupráci na řešení problémů, které CS brání zapojit se do běžného života. V neposlední řadě také pořádání osvětových akcí posiluje integraci osob z CS a jejich informovanost o dané problematice

Projekt přinesl také změny v životě komunity. Zlepšení dostupnosti služeb otevřelo CS dveře k podpoře a zároveň jí umožnilo větší možnost volby – nyní jsou si vědomi svých možností a mohou si vybrat službu, která odpovídá jejich potřebám. Zároveň se prohloubila spolupráce mezi poskytovateli služeb, obcemi a terénní sociální pracovníci. Zpočátku panovaly mezi poskytovateli obavy, že nová pracovní pozice naruší

rovnováhu na poli sociálních služeb a povede ke konkurenci či přebírání klientů. Postupně se ukázalo, že terénní sociální pracovnice funguje spíše jako prostředník, který služby propojuje a usnadňuje jejich využití než jako jejich přímý konkurent. Zajištění dostupnosti sociálních služeb se stalo stabilním prvkem systému, což snižuje nejistotu obyvatel ohledně toho, zda a kdy jim bude pomoc poskytnuta.

„Spolupráce se službami, tu jsme vyhodnocovali v pracovní skupině kvalita služeb, ta spolupráce má ohromný posun. Ze začátku mě brali jako konkurenci, teď mě berou jako přínos klientům. Víím, jak ty služby fungují, znám jejich kapacity a dohazuji jim ty klienty. Já jim ty klienty dodávám a oni už to tak začali brát, že jim ty klienty neberu, ale že jim pomáhám.“

- Terénní sociální pracovnice

Pozitivní změny mohou nastat i u úřadů, kde jsou díky pomoci terénní sociální pracovnice lidé lépe připraveni. Administrativa se proto nemusí protahovat kvůli neúplným žádostem. Řešení životních situací je s pomocí terénní sociální pracovnice jednodušší. Projekt přispěl k větší stabilitě a soudržnosti komunity, která nyní lépe zvládá výzvy spojené s přístupem k podpoře a veřejným službám.

Zkušenosti z realizace

Tato kapitola je rozdělena do dvou částí, konkrétně shrnuje **faktory důležité pro úspěšnost projektu a bariéry/ problémy**, které byly uváděny jednotlivými aktéry. Cílem kapitoly je na jedné straně shrnout příklady dobré praxe, které mohou být užitečné pro další realizátory projektů a na straně druhé shrnout oblasti, na které je potřeba se zaměřit v rámci další implementace výzvy.

FAKTORY ÚSPĚCHU

Znalost prostředí a potřeb území

Důležitým faktorem pro úspěšnost aktivit podpořených projektem je dobrá znalost území a místních potřeb. Vzhledem k tomu, že MAS komunikuje s různými aktéry a dokázala tyto aktéry propojit a přimět ke společné diskusi, tak se podařilo vydefinovat klíčové mezery v podpoře cílové skupiny. Zároveň se podařilo vydefinovat hlavní potřeby před začátkem realizace projektu, což se promítlo do jeho nastavení. Dle zástupců realizačního týmu MAS je důležité nastavit si aktivity na základě konkrétních zjištění z území.

Společné vydefinování potřeb je ukázkou využití principu LEADER v praxi, kdy se podněty získávají ze spodu se zapojením lokálních aktérů. Tato spolupráce vyústila v aktivizaci místních obcí (např. v rámci komunitního plánování) a lepší pokrytí potřeb cílových skupin v odlehlejších obcích.

Komunikace a spolupráce místních aktérů

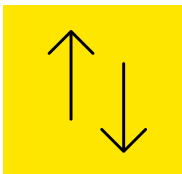
V návaznosti na znalost potřeb je důležité také dobré nastavení komunikace a spolupráce místních aktérů, které umožňuje navazovat synergické aktivity a reagovat na místní potřeby. Významnou roli v úspěšnosti projektu MAS Frýdlantsko-Beskydy hrála provázanost služeb, aktérů a veřejnosti.

Přestože ze začátku byla komunikace dle respondentů náročná, postupně se podařilo vykomunikovat roli MAS a její sociální pracovníce vzhledem k aktivitám místních organizací a obcí. Zároveň se podařilo více zvýšit povědomí o existenci MAS a jejích aktivitách, a to i směrem k veřejnosti a k cílové skupině.

Zkušenost a odbornost pracovníka MAS pro CS

Jelikož v rámci MAS je pozice pracovníce s cílovou skupinou nová, důležitým aspektem byla znalost prostředí sociálních služeb. Dále popisujeme problematiku nedostatečného vymezení kompetencí a povinností této pracovní pozice, ze které vyplývá nutnost rychle se zorientovat v tématu a navázat relevantní kontakty v území. Daná pracovníce MAS uvedla, že v úvodní fázi realizace projektu byla znalost tématu a místních aktérů zásadní, jelikož v rámci MAS se nikdo jiný problematice nevěnoval a v nastavení její práce proto vycházeli z jejích předchozích zkušeností. Dále je důležitá proaktivita pracovníce při navazování nových kontaktů s NNO v území, kdy na ně odkazuje klienty.

Spolupráce národní a lokální úrovně

Nejen v rámci daného projektu, ale i celkově v rámci aktivit MAS je v dlouhodobém měřítku důležité předávání informací z národní i krajské úrovně. Jak se ukázalo u tohoto projektu, kraje nemusí mít informace o aktivitách a projektech MAS, přestože se například očekávala jejich součinnost. Z druhé strany se k MAS a lokálním aktérům neodstávají veškeré informace z národní úrovně, je tedy důležité klást důraz na sdílení informací a hledat vhodné informační kanály (například právě skrze kraj).

BARIÉRY/ PROBLÉMY

Nedostatečně konkrétní vydefinování role sociálního pracovníka MAS

Jako nejvýznamnější problém se ukázalo nekonkrétní vydefinování role a činností sociálního pracovníka MAS nad rámec zákona 108 Sb. o soc. službách, což zmínili všichni zástupci MAS. Specifikace takovýchto rolí je dle nich zásadní pro to, aby nedocházelo k nevědomému porušování pravidel výzvy či legislativy, ale také aby v počátku realizace věděla daná MAS, jaká školení a jaké konkrétní povinnosti musí pracovník vykonávat.

MAS není registrovanou sociální službou, proto je důležité řádně nastavit a ukotvit pozici pracovníka. Ze současného znění výzvy vyplývá, že pracovník musí mít vzdělávání dle Zákona o sociálních službách, ovšem nemůže vykonávat některé činnosti. V rámci další implementace výzvy je proto důležité opřít pracovní pozici o existující standardy a legislativu, aby nebyla v „šedé zóně“ co se týče kompetencí, odpovědností i kontroly.⁶

Důležité je také ze strany MAS komunikovat s aktéry to, že MAS vykonávají sociální práci, přestože s tím nemají dlouhodobou zkušenost. To se ukázalo i v rámci této MAS, kdy zástupci NNO nejsou ztotožnění s touto rolí MAS, zatím ostatní aktéři kvitují pokrytí obcí, které nemají vlastního sociálního pracovníka, nebo nejsou dostatečně pokryty sociálními službami.

Nastavení projektů

MAS se během realizace potýkala s omezeními vyplývajícími z nastavení projektu a výzvy. Tato omezení se ukázala například při výkonu aktivit pro cílové skupiny (např. nemožnost doprovázení, ukončení podpory pro neformálně pečující hned po smrti pacienta bez další podpory). Zároveň bylo uvedeno jako problematické neuznávání odměn pro zaměstnance. To je v některých MAS řešeno nadhodnocováním mezd, které ovšem může vést k nepoměru ohodnocení mezi zaměstnanci. Jako doporučení proto zaznělo doplnění částky pro ohodnocení zaměstnanců do přímých nákladů projektu.

Informovanost realizátorů projektů

V začátku realizace projektu chyběly dle zástupců realizačního týmu některé informace (viz např. zmíněná pozice sociálního pracovníka). Do budoucna je dle zástupců realizačního týmu MAS vhodné distribuovat metodické podklady a realizovat relevantní školení pro příjemce co nejdříve. Tato

⁶ Viz Příloha č. 1 Výzvy specifikuje hlavní činnosti terénního sociálního pracovníka.

zkušenost se může lišit mezi jednotlivými realizátory. Konkrétně se nedostatek informací projevilo např. u Akčního plánu, jehož tvorba realizačnímu týmu přišla nadbytečná. Naopak pozitivně byla vnímána komunikace s projektovou manažerkou.

Seznam zkratek

Zkratka	Pojem
CLLD	Community led local development / komunitně vedený místní rozvoj
CS	Cílová skupina
KA	Klíčová aktivita
KPSS	Komunitní plánování sociálních služeb
LEADER	Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale / Propojení opatření v oblasti hospodářského rozvoje venkova
MAP	Místní akční plánování / Místní akční plán
MAS (LAG)	Místní akční skupina (Local Action Group)
MPSV, Zadavatel	Ministerstvo práce a sociálních věcí
NNO	Nestátní nezisková organizace
NZÚ Light	Nová zelená úsporám Light
ORP (MEP)	Obec s rozšířenou působností (Municipality with Extended Power)
PČR	Policie České republiky
SCLLD	Strategie komunitně vedeného místního rozvoje
Zpráva	Závěrečná zpráva Evaluace výzvy Podpora komunitně vedeného místního rozvoje (1) OPZ+